

3. <http://www.vininvest.com.ua>
4. Вітков М.С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України// Економіка АПК.-2006.-№1. - с.54-57.
5. Черняк Е. Сучасний стан інвестиційної діяльності //Еко-номіка.Фінанси.Право.-2006.-№3.-с. 14-15.
6. Статистичний щорічник Вінниччини за 2007 р. / Головне управління статистики у Вінницькій області. – Вінниця, 2008 р.

УДК: 657

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ МАЙНА: ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ

Коваль Л.В., аспірантка,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

Взаємовідносини страховиків та страхувальників повинні закріплюватися договором страхування. В статті розглянуто порядок укладання та особливості виконання договору страхування майна. Розроблені пропозиції щодо забезпечення відповідальності сторін договору.

Постановка проблеми. Як відомо, на виробництво сільськогосподарської продукції значним чином впливають природно – кліматичні умов. Захищаючи своє майно переважно від непередбачуваних подій вони здійснюють його страхування. При цьому операції, що пов'язані зі страхування майна взаємопов'язані між собою.

Першою операцією щодо страхування майна є укладання договору страхування зі страховиком.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Даному питанню присвячено багато уваги з боку відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, провідних економістів та юристів нашого сьогодення, таких як: М.Мних, О.Бірюков, А.Гончаренко, О.Гринюк, Н.Безсмертна, М.Остапенко та ін.. Поряд з цим питання укладання договорів страхування майна розглядається в ряді дисертаційних досліджень.

Актуальність дослідження. На сьогодні дана тема дослідження залишається актуальною, тому що в процесі страхування виникають нові методи та підходи щодо здійснення операцій зі страхування майна, що обов'язково повинно бути відображено документально.

Виклад основного матеріалу. Договір страхування – це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати

страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору (рис. 1)[1].

Рис. 1. Порядок укладання договору страхування

В даному випадку страховальником виступають підприємства сільського господарства, а страховиком – страхові компанії, що надають послуги страхування.

Як і в страховика так і в страховальника під час укладання договору та на протязі його дії виникають ряд зобов'язань, які обов'язково зазначаються в договорі.

Згідно законодавства України страховик зобов'язаний:

1. Ознайомити страховальника з умовами та правилами страхування;
2. Протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати або страхового відшкодування страховальнику;
3. При настанні страхового випадку здійснити страхову виплату страхового відшкодування у передбачений договором строком. Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення страхової виплати шляхом сплати неустойки, розмір якої визначається умовами договору страхування;
4. Відшкодувати витрати, понесені страховальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків, якщо це передбачено умовами договору;

5. За заявою страхувальника у разі здійснення ним заходів, що зменшили страховий ризик, або збільшення вартості майна переукласти з ним договір страхування;

6. Тримати в таємниці відомості про страхувальника та його майновий стан за винятком випадків, передбачених законодавством України.

Обов'язки страхувальника включають в себе:

1. Своєчасно вносити страхові платежі;

2. При укладанні договору страхування надати інформацію страховикові про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику;

3. Повідомити страховика про інші діючі договори страхування щодо цього об'єкта страхування;

4. Вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку;

5. Повідомити страховика про настання страхового випадку в строк, передбачений умовами страхування.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страховика та страхувальника.

Першою стадією укладання договору страхування є подання страхувальником письмової заяви страховику та документів для оцінки страхового ризику. Після чого страховик розглядає дані документи та, фактично, укладає договір.

Договір страхування укладається в письмовій формі з подальшою видачею страхувальникові страхового свідоцтва (поліса, сертифіката) [2].

Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування [1].

В іншому випадку договір набирає чинності з моменту його підписання.

Згідно договору страхування страхувальник зобов'язаний сплатити страховику страховий платіж.

Якщо підприємство здійснює безперервне страхування майна і при цьому не отримує страхове відшкодування протягом двох років (внаслідок не настання страхового випадку), то воно має право на зниження страхового тарифу в межах 10% і, як наслідок, зменшення страхового платежу.

Існують два варіанти сплати страхового платежу:

1. Страхувальник сплачує одразу всю суму;

Сплативши всю суму страхувальник відображає її у складі витрат майбутніх періодів і потім кожен звітний період списує її частинами на відповідні витрати.

2. Страхувальник сплачує суму рівними частинами протягом всього терміну дії договору.

Незалежно від того, за яким з варіантів страхувальник здійснює розрахунки зі страховиком, він має однакове право на виконання страховиком своїх зобов'язань в результаті настання страхового випадку.

Страховий випадок – подія, передбачувана договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає зобов'язання страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальникові, застрахованій або третій особі [1].

При настанні страхового випадку, страхувальник несе витрати, пов'язані із втратою, псуванням чи знищенням застрахованого майна.

Поряд з цим, сільськогосподарське підприємство (страхувальник) в результаті настання страхового випадку (надзвичайної події) окрім витрат отримує ще й доходи, у вигляді страхового відшкодування від страховика згідно договору страхування майна.

Проте не тільки на страховика покладена функція відшкодування отриманих сільськогосподарським товаровиробником збитків в результаті настання страхового випадку. З іншого боку держава також зобов'язалась надати підтримку страхувальникам шляхом здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку.

При цьому типовий договір страхування майна містить наступні розділи:

- предмет договору;
- права та обов'язки сторін;
- порядок виплати страхового відшкодування;
- термін дії договору;
- припинення дії договору;
- юридичні адреси та реквізити сторін.

Також в договорі в межах певного розділу зазначена інформація щодо відповідальності сторін.

На нашу думку, необхідно виділити у вигляді окремого розділу інформацію щодо відповідальності сторін в разі невиконання однією з них умов договору із зазначенням грошової суми, яка при цьому відшкодовується.

Так, наприклад, якщо страхувальник порушив умови договору (спровокував настання страхового випадку, або навмисно надав неправдиві відомості про об'єкт страхування та ін.), то він повинен сплатити страхову виплату в подвійному розмірі (яку він міг би отримати при визнанні настання страхового випадку). При цьому одна частина суми зараховувалась на рахунок відповідного страховика, а інша – до держави, з подальшим використанням для здешевлення вартості страхових премій, фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку.

В разі невиконання своїх обов'язків страховиком, що зазначені в договорі страхування, він повинен сплатити страхову суму (згідно договору страхування) в подвійному розмірі.

Одна частина якої зарахується на рахунок підприємства, а інша – перерахується державі на відповідні цілі, оскільки не тільки на страховика покладена функція відшкодування отриманих сільськогосподарським товаровиробником збитків в результаті настання страхового випадку.

Згідно законодавства України держава також зобов'язалась надати підтримку страхувальникам шляхом здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку.

Компенсація виплачується суб'єктам аграрного ринку, що застрахували ризики загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції (пшениці, жита, суміші пшениці та жита, ячменю, вівса, кукурудзи, соєвих бобів, льону, ріпаку, соняшнику, хмелю, цукрових буряків) згідно з правилами комплексного та індексного страхування (далі - страхувальники), у розмірі 50 відсотків вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених ними, у межах страхової премії (внеску), яка не перевищує 5 відсотків суми застрахованого ризику, розрахованого виходячи з розміру мінімальної закупівельної ціни зазначеної продукції [3].

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.

Виходячи з вищевикладеного, ми стверджуємо, що здійснення операцій зі страхування майна, зокрема у сільськогосподарських підприємствах, необхідно обов'язково задокументувати в установленому законодавством порядку, шляхом укладання договору страхування, в якому слід обов'язково виділити окремим розділом інформацію щодо відповідальності сторін. В даному розділі ми пропонуємо вказати суму, яка буде сплачена стороною, що не виконала свої зобов'язання або порушила умови договору. При цьому штрафна сума повинна включити в себе частину, що буде перерахована державі, як стороні, що надає підтримку сільськогосподарському товаровиробнику.

Література:

1. Закон України «Про страхування» від 4 жовтня 2001р. №2745-III (Інтернет).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. - ВВР, 2003, №№ 40-44. - ст.356.
3. Наказ Мінагрополітики від 22.02.2007 N 114 Про розподіл коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2007 рік, що спрямовуються для здешевлення вартості страхових премій (внесків), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку.